

Hotels per a ratpenats

Les galeries de les preses, finestres laterals i edificacions auxiliars de les centrals hidroelèctriques d'Endesa a les conques de quatre rius catalans han esdevingut un cau per a ratpenats.

Durant segles, han arrossegat la fama d'enemics de l'home i han estat vinculats a les llegendes de vampirs. Els humans els hem rebutjat com si es tractés de rosegadors, però la mateixa història natural ha demostrat que els ratpenats són del tot inofensius i necessaris per a mantenir l'equilibri ecològic. Actuen com a depredadors d'insectes nocturns i són també un gran aliat de l'agricultura i la silvicultura com a controladors de plagues.

Són els únics mamífers capaços de volar i la seva diversitat biològica és única: 1.100 espècies –pesen entre 2 i 1.200 grams– escampades arreu del món, que representen el 20% dels mamífers del planeta. Malgrat les creences populars, els ratpenats no són cecs. Tenen ulls força petits que els permeten, quan hi ha prou llum, percebre el món en blanc i negre. La major part d'espècies emeten els crits d'ecolocalització a freqüències tan altes que resulten totalment inaudibles per a l'home.

I són l'home i les seves activitats el gran enemic d'aquests animalons que poden dormir cap per avall gràcies a les seves ungles llargues i afilades. Di-

Més de vint espècies fan niu en instal·lacions hidroelèctriques situades a les conques dels rius Ter, Fluvià i Noguera Pallaresa. Un estudi d'Endesa revela que aquests refugis protegeixen i controlen espècies de ratpenat vulnerables.

versos estudis adverteixen que algunes espècies estan disminuint, sobretot les que necessiten coves o arbres madurs per a refugiar-se. L'espeleoturisme i la manca de boscos vells o madurs, així com l'excés d'insecticides, són problemes greus per als ratpenats.

Totes les espècies de quíriders europeus estan protegides, i moltes es-

tan amenaçades a escala global. A Catalunya, hi habiten una quarantena d'aquestes espècies.

Alguns d'aquests ratpenats han trobat un refugi especial a les galeries de les preses hidràuliques, les finestres i les edificacions auxiliars de les instal·lacions que la companyia elèctrica Endesa té a Catalunya. En concret, a les centrals ubicades a les conques dels rius Fluvià, Ter i Noguera Pallaresa. Així ho revela un estudi de l'Àrea de Biodiversitat del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya encarregat per l'elèctrica. Des del 2012, s'han dut a terme mostres intenses, dia i nit, a la recerca de quíriders, amb sessions de captures i gravacions d'ultrasons. El resultat del treball de camp ha sorprès l'equip de biòlegs per la "gran diversitat d'espècies que hi han fet niu". En concret, s'hi han detectat 23 espècies diferents, el 73%, de les que es poden trobar a Catalunya i a la resta de l'Estat espanyol, de les quals, quatre es troben en situació d'alta vulnerabilitat a la península Ibèrica.

'Okupes' benvinguts. Lluny de ser un problema per al funcionament de les instal·lacions o una amenaça per a la supervivència dels ratpenats, el fet que hagin triat aquest refugi ha permès, com han constatat els biòlegs, que aquestes espècies de ratpenats més amenaçades tinguin les condicions adequades per a criar. Com explica un dels biòlegs de l'equip, Jordi Camprdon, "tots aquests quíriders necessiten coves, mines o edificis amb condicions de llum, temperatura, humitat i substrat adequats on refugiar-se i criar, i aquestes espècies amenaçades feliçment ho han aconseguit a les instal·lacions que hem estudiat durant aquest temps".

De fet, a les instal·lacions del Ter i el Fluvià, s'hi han trobat diverses colònies de cria del ratpenat de ferradura petit (*Rhinolophus hipposideros*), de ratpenat d'aigua (*Myotis daubentonii*), del ratpenat gris itàlic (*Myotis nattereri*) i de l'orellut gris (*Plecotus austriacus*), i a les centrals pirinenques de la Noguera Pallaresa també s'han capturat nombrosos individus de ratpenat de bigotis (*Myotis mystacinus*).

Per la seva banda, Antoni Palau, biòleg del departament de medi ambient d'Endesa, remarca que les instal·

Els ratpenats necessiten coves, mines o edificis amb condicions de llum, temperatura, humitat i substrat adequats on refugiar-se i criar.

lacions de la companyia són “vitals per a la conservació d’algunes espècies amenaçades, perquè són un bon lloc de refugi al costat de cursos d’aigua, font de recursos per als ratpenats, que són insectívors i s’alimenten bàsicament de mosquits, papallones i escarabats”.

Millores en els refugis. En aquest sentit, conscients que les centrals de l’elèctrica ja han contribuït a conservar les espècies més amenaçades i a permetre l’establiment de noves colònies de quiròpters en espais naturals, Palau avança que en els pròxims mesos s’estudiaran nous enclavaments, i en els caus que ja s’han estudiat monitoritzaran paràmetres com la temperatura i la humitat per ajudar a conservar els ratpenats. També es duran a terme millores en els accessos, noves estructures i caixes niu per a facilitar que siguin un bon refugi per als ratpenats. Tot plegat s’emmarca en el Pla per a la Conservació de la Biodiversitat d’Endesa, que

se suma a les polítiques proactives que ja s’apliquen des de fa anys a la companyia en matèria de minimització de residus, emissions, vessaments i altres impactes ambientals sobre els recursos naturals, així com els plans d’eficiència energètica.

Ara bé, les instal·lacions d’Endesa són un refugi temporal per als ratpenats. Durant l’època de cria, entre la primavera i l’estiu, les femelles busquen refugis càlids on els costarà menys mantenir calents els nous-neguts i, per tant, assegurar-ne la supervivència, mentre que els mascles cercaran refugis més frescos, on entrar en hibernació mentre descansen per alentir el seu metabolisme i estalviar energia. En aquest cas, la seva temperatura corporal se situa entre els 0° i els 10°, com la temperatura ambiental de l’indret que trien com a refugi. Aquests amagatalls d’hivern són cada vegada més escassos a casa nostra, sobretot perquè els sistemes

de construcció i la tala d’arbres redueixen l’existència de boscos madurs –pinedes de pi blanc o pi pinyer, o de rouredes o alzinars– per a amagar-s’hi.

Els més misteriosos. A Catalunya, les espècies de ratpenats són de les més comunes i del tot inofensives. Formen part del patrimoni natural i, com Endesa, també la Generalitat fa anys que treballa per preservar-ne la biodiversitat. En uns altres indrets del món viuen espècies de ratpenat ben exòtiques, que malauradament es troben en perill d’extinció. És el cas, per exemple, dels ratpenats dels tròpics, les guineus voladores, grans animals frugívors de més d’un metre i mig d’envergadura, o els coneguts vampirs, que, efectivament, s’alimenten de sang d’altres animals, que habiten al centre i al sud d’Amèrica.

Gemma Aguilera